

De hebdomadis quae apud Danielelem sunt, opusculum ...

<https://hdl.handle.net/1874/428366>

DE HEBDO

MADIS, QVAE APVD DA
niciem sunt, opusculum.

IESVS.

HIC EST FILIVS MEVS DILECTVS
 in quo placata est anima mea, ipsum audite. Huic enim tes-
 timonium ferunt omnes prophetae à Samuele & des-
 ineps quotquot loqui sunt, quòd remisiss-
 nem peccatorum accepturus sit quis
 quis in nomen eius cre-
 diderit.

TIGVRI APVD CHRISTOPHO-
 rum Eroschouer, Anno
 M. D. XXX.

PETRO SIMLERO FRATRI CHARISSIMO, Heinrichus Bullingerus, gratiam & uitæ innocentiam à domino.

Um diu mecū deliberassem, cui nam potissimum dedicarē hanc nostram, quæ est de hebdomadis Danielis, lucubratiunculam, tandem tua, charissime Petre, singularis erga me amicitia, pius item ille tuus animus sacrarumq; rerū sitientissimus, iussere, ut uni tibi nostram τὴν ἐπιπέτυχον offerrem, symbolum uidelicet gratitudinis & mutui officij. Lege itaq; conatum nostrū in re ardua diligentius, & intelliges Iesu Christi domini nostri mysterium, multo luculentius, multo etiam evidentius, quàm hactenus unquam. Nam usq; ad eò hic prophætæ locus expositus ac firmus est, ut nesciā an aliis quiquā huic conferri possit. Antelliges consiteberisq; ipse, certissima esse, quæ ab apostolis tradita sunt, de fide in dominum Iesum, uerum deum & hominem. Lege igitur pio in Christū Iesum animo, & unā cum Volphgango meccenate atque Vuernhero Lithonio, imò & alijs in domino fratribus, hoc nostro labore frueri, uiue & uale. Bremgarti XVIII.

Februarij, Anno ab orbe redempto

M. D. XXX.

DE HEBDO

2

MADIS QVAE APVD DANIE-
nielem sunt opusculum.

Emo qui
uiderit hoc no-
strum, de heb-
domadis quæ
apud Danie-
lem sunt, opu-
sculum, existi-
mabit temere
hoc esse à no-
bis cōscriptū,
aut ut ueteri-

bus præiudicemus inceptum; sed hoc potius sibi,
Christiana ducente charitate, persuadebit, pio arden-
tiq; in Christum Iesum animo id esse auspdatum. Nanz
eum uiderem hunc prophetæ locum, adeo esse ad-
pertum ac firmum, ut contra eum neq; Iudæi, Chris-
tianorum calumniatores, neq; Hereticorum phalan-
ges, Christum blasphemantes, adde ne ipsæ quidem
inferorum portæ, quicquàm ualerent: interim uerò
tam liberè tamq; diuersimodè à Græcis pariter et La-

DE HEBDOMADIS

tinis, tractatum: non indignum putavi Christiano no-
 mini, si & ego uiriculas meas experirer, & ad Chri-
 sti redemptoris gloriam, in re pia, toties, tamq; uarie
 tractata, exercerem ingenium. Quod si non licet res,
 à magnis alijs uiris, tractatas, retractare, cur hodie
 prophetarum unà cum Apostolorum litteris tracta-
 mus? Aut quis est qui nesciat ueteres ista omnia sum-
 ma tractauisse diligentia? Præstat ergo illos imitari,
 quàm eorum diligentia per otium & ignauiam ab-
 uti. Et diuersa sunt dona spiritus, attamen propheta-
 rum interpretum'ue spiritus, prophetis ipsis subijci-
 untur: ut omne hîc collabatur præiudiciû: Quod cum
 in omni etate fœdû sit, est tamen in adulescentia lon-
 ge fœdissimum. Quare nos liberum uolumus esse le-
 ctori, ut quoscunq; uelit sequatur, aut deniq; ipse ta-
 le quidpiam, ueritatis indagandæ studio, cõmentetur:
 cum & diuus Apostolus præcipiat, Spiritum ne extin-
 xeritis, ipsasq; explanationes ne contempseritis. O-
 mnia uerò probate, & quod bonum fuerit tenete.

Anteq; uerò nostra proferamus, principio adscri-
 bemus ipsa Danielis uerba, deinde cõputationes ue-
 terum subiungemus. Sunt autem hæc ipsa Danielis
 uerba in capite IX.

Septuaginta

Septuaginta hebdomades præscriptæ sunt populo tuo & sanctæ tue urbi, intra quas nephandis istis flagitijs, terminus aliquando aliquis, statuetur, diluentur etiã peccata, delictumq; inueniet expiationem: deniq; & sempiterna profertur iustitia: tunc & uisio & propheta explicabuntur, & inaugurabitur sanctus sanctorum.

Cæterum sic, ea quæ diximus, intelligas uelim, quòd ab ea copia quæ uobis dabitur, ut Hierosolyamam repetere, eãq; possitis denuò reædificare, usq; ad Christi Messia' ue principatum, erunt hebdomades septem & sexaginta duæ. Habitabitur enim ac denuò reparabitur urbs unà cū moenijs: quàm non sine magna eorum tem

porum afflictione. At post hebdomades istas sexaginta duas excindetur Christus, sed ne quicquam Ciuitatem autem istam, atque illud ipsum sanctuarium, depopulabit uastabitque exercitus imperatoris futuri & à longinquo ueniētis, eritque occasus eius similis cataclysmo, ipsa uerò desolatio sic statuta est, ut simul ad finem belli fiat.

Atque in postrema ista hebdomada, testamentum cum multitudine sancitum, confirmabit, inque eius hebdomadis dimidio abrogabit uictimam & oblationem. Sed ipsum locum uastabit ad internitionem usque abominanda desolatio, quæ tamen certos sibi terminos habet præscriptos.

Huc usq; bona fide, Danielis uerba adscripsimus, magis tamen ex Hebræorum fontibus, quàm Græcorum riuulis, lectionē deriuantes. Sed & sensum nunquàm malui, quàm uerbū uerbo reddere: id quod & Hieronymus fieri præcipit, in libro de optimo interpretandi genere ad Pammachium. Verum ne quis nostra calūniari possit, adscripsi etiã latina, ut de uerbo penè ad uerbū ex Hebraico à nobis sunt translata.

Septuaginta hebdomades determinatæ sunt super populum tuum & super urbem sanctam tuam, ad consumandum scelus, & ad obliuiscenda peccata, & ad expiandam iniquitatem, & ad proferendam iustitiam perpetuam, & ad obliuiscendam uisionem & prophetiam, & ad unguendum sanctū sanctorū.

Et scias & diligenter obserues ab exitu uerbi ad statuendū & ad ædificandam Hierusalem, usq; ad Messiam principem, hebdomades

DE HEBDOMADIS

Septem fore & hebdomades sexaginta & duas: habitabitur & constructuet latitudo siue platea & moenia, idq; in angustia illius tēporis.

Et post istas hebdomades sexaginta & duas succidetur Christus, & nihil ei, et illa ipsa vrbs & ipsum sanctuariū destruet populus imperatoris illius venturi, & finis eius in diluuiio, & vsq; ad finem prælii definita desolatio.

Et cōfirmabit testamentū cum multitudine hebdomada vna, & medio hebdomadis cessare faciet hostiam & oblationem, & super habitationem abominatio desolationis, & abbreviatio fluēt, eritq; super desolationem.

*Hactenus bona (ni fallor) fide, uerba prophete
appendimus: nunc quid ueteres de hebdomadis senserint
subijciemus.*

Septimius

Septimius ille Florens Tertullianus, inter Christianos Tertullianus scriptores longè eminentissimus, in libro aduersus Iudeos, ubi pertractat Christi crucem & urbis excidium, computationem auspiciatur à primo Darij anno, in quo ista Danieli reuelata sunt, numeratq; ab eo usq; ad quadragesimum primum Augusti Octauij Caesaris annum, quo ab Actiaca regnabat uictoria, hebdomades sexaginta duas, hoc est, annos quadringentos triginta septem, menses sex, in diem Natiuitatis Christi. At reliquas septem hebdomades & subdiuisam, refert ad urbis expugnationem, numerans annos quinquaginta duos, menses sex, dicitq; ad hunc modum, septuaginta hebdomades esse adimpletas. Verum expendat secum lector, quomodo hæc congruant cum Daniele & regnorum historijs. Daniel dicit in primo anno Darij, filij Assueri, de semine Medorum, qui regnauit super regnum Chaldeorum: etiam addens de industria genus, parentem, & uictoriam. Et Tertullianus, in nomine errans, computationem inicit à Dareo Notho, qui patrem habuit Artaxerxen Longimanum, successorem Artaxerxen Mnenonem, qui & secundus est in catalogo Tertulliani. Quid quòd hac computatione consequeretur Daniele m etate ducentos ac tredecim excessisse annos? Nam captiuitas septuagesimo tandem anno fini-

DE HEBDOMADIS

ta est, ipse uero admodum adhuc adulescens, tertio anno Ioiachim, abductus fertur in Babylonem. Huc accedit quod hic Dareus Nothus Babylonios non deuicit. Deuicit quidem Dareus Histaspis, sed is e semine Medorum non fuit, neque patrem Asuerum habuit, sed Histaspin. Deinde numerantur sceptri Persarum anni. 250. Macedonum autem siue Alexandrinorum 297. que omnia iam plures, quam. 437. annos, constitunt: ut interim nunc non referam Augusti imperium usque ad Natiuitatem Christi: que etiam ipsa apud prophetam nullus est computationis terminus. Dicit enim, Usque ad principatum Christi. Ideoque uidetur Tertulianus contraria dixisse, siue Danielem spectes, siue regnorum annos. Neque aliunde haec possunt certius quam ex Gentium peti historijs.

Iam uero Eusebius Pamphili diligentissimus uetustatis indagator in octauo libro *εὐαγγελικῆς ἱστορίας* septem illas priores hebdomades refert ad templi aedificium, quod quidem quadraginta et sex annis absolutum sit, uel Iudeis testibus apud Ioannem in capite secundo. Addit idem istis. 46. annis treis alios ex Iosepho, quibus *περισσόλοι* templi et quaedam alia perfecta sint, qui si. 46. annis addantur, constituent annos. 49. spatium septem hebdomadarum. Inde uero, hoc est, a septimo Darij Histaspis anno,

anno, usq; ad Alexandrum regem & pontificem, qui imperium tenuit. 27. annos: quiq; Hircanum habuit successorem, numerat residuas, 62. hebdomades, hoc est, à Cyro usq; ad Hircanum annos. 483. hunc uerò Iosephus Hircanum uocat Christum, & ultimum ex Asmone= numerat à orum genere unctum, in quo cessauerit iuxta legem Daniele dei pontificum successio. Relinquo autem & hanc ad Antio= sententiam pij lectoris iudicio. Ego enim non intelli= chum usq; go, quomodo Danielis uerba queant de Hircano ho= hebdoma= mine intelligi. Certe huic Christo, cuius Daniel memi des istas, nit, tribuitur sempiterna iustitia & redemptio, imò Antiq. li. & sanctus sanctorum uocatur: que sanè nō possunt, 12. cap. 10 nisi de Christo Iesu, deo & homine intelligi.

Aphricanus autem temporum scriptor nobilissim; Aphrica= mus, in quinto temporum uolumine, computationem canus. auspiciatur à. 115. anno regni Persarum, deducitq; in= de usq; in. 15. Tiberij annum hebdomades septuagins ta. Ceterum numerat hic, non solaribus annis, sed lu= naribus. Sed perpendat secum lector, an ultima ista hebdomada subdiuisa, recte præcesserit. 15. Tiberij annum: & an hoc figmentum de annis lunaribus & solaribus in adyta scripturarum intronittendum sit. Certe Aurelius Augustinus grauisimus in rebus di= Augusti= uinis author de Ciuitate dei libro. 15. cap. 14. argumen nus. tis haud contemnendis astruit illos ipsos ueteribus

DE HEBDOMADIS

annos fuisse, quos & nobis temporum tulerit successio, eandemq; prorsus utrisq; esse numerandi rationem. Sed gratius fortassis fuerit eruditissimi hominis audire uerba: Prorsus (inquit) tantus etiam tunc dies fuit, quantus & nunc est, quem uiginti & quatuor horae diurno curriculo nocturnoq; determinant. Tantus mensis quantus & nunc est, quem luna coepta & finita concludit. Tantus annus quantus & nunc est, quem duodecim menses lunares, additis propter cursum solarem quinq; diebus et quadrante, consumant,

Beda. Hec ille. Africanum imitatus est presbyter ille Beda, natione Anglus, quem & Petrus Comestor subnotauit in scholastica Danielis historia cap. 10.

Origenes. Unus Origenes in hunc campum progredi noluit, sed uniuersam computationem diligenter lectori commisit.

Hippolytus. Et Hippolyti uetustissimi scriptoris explanatio nihil ferè differt à Tertullianica, nisi quòd postremam hebdomadam refert ad Antichristi tempora.

Appollinarius. At Appollinarius Laodicenus computationem aspicatur à Natiuitate Christi, inde uerò usq; ad Heliae tempora, computat septem illas priores hebdomades. Quid autem sequutus sit planè ignoro.

Rabbi Solomon. Explanatio uerò Rabbi Solomonis à uero tam longe lateq; dissidet, ut pudeat meminisse. Sic ille hallucinatur in ratione temporum: ut iam non dicam de

Agrippa

Agrippa rege quicquam, quem ille Christum uocat. Post istos alios non uidimus qui pari diligentia, difficilem hunc Danielis locum tractauerint. Quare nobis condonandum adulescentibus, si omnia acu non attigerimus. Nam nunc nostra exponimus æquo lectoris iudicio.

Daniel ille desyderiorum uir & diuinarum rerum Daniel. sitientissimus, perscrutabatur dei per Hieremiam eloquia, & mox diuina disponente prouidentia, incidebat in cap. prophetae XXV. ex quo didicit Iudaeam in Babylone captiuitatem post septuagesimum annum esse terminandam: quapropter animum oratione transmittit ad dominum, obsecrans ut dominus iuxta prophetae promissum populū è captiuitate reducat omniaq; restituat. Exaudiuit autē dominus pia uiri uota, misitq; angelum suum, ut is eam quam petebat liberationem breui futurā nuntiaret, insuper etiam adaperiret mysteriū Christi, sanctis omnibus rem exoptatissimam, Danieli imprimis: interim quoq; exponeret qd Dominus de Iudaeo populo & urbe Hierosolymorum constituisset, quæ quidē omnia istis explicantur uersibus, quos paulo ante adscripsimus, quorum primus hic est.

Septuaginta hebdomades præ-

scriptæ sunt populo tuo & sanctæ
 tuę urbi, intra quas nephandis istis
 flagitijs terminus aliquando aliq̄s
 statuetur, diluentur etiam peccata,
 delictumq̄ inueniet expiationem,
 deniq̄ & sempiterna proferetur iu-
 stitia: tunc & uisio & p̄phetia ex-
 plicabuntur, & inaugurabitur san-
 ctus sanctorum.

Dispositio Principio teneas morem Hebraicū oportet. Sum-
 mas enim earum rerum quas dicturi sunt, initio pro-
 ponunt, deinde uerò fusius & clarius exponunt eas-
 dem. Ad quem modum etiam Daniel in presentiarū
 unico hoc uersu primo totum reuelationis cōplecti-
 tur mysterium, quod mox multo perspicatius ac co-
 piosius enarrat uersibus sequentibus. Cæterum hæc
 sunt quæ summam proposuit: Quandoquidem ma-
 gno populi desyderio & magna templi religione te-
 neris, en exponam tibi paucis quid futurum sit, &
 quid dominus de urbe & populo hoc constituerit.
 Certus ergo annorum numerus est, quo transacto, sta-
 tuit dominus scelera populi huius, quibus perpetuò
 dominum

dominum prouocat, è medio tollere adeoq; radicitus euellere. Quandoquidem is & urbem eruet & populum disperdet, quòd Iesum Christum omnibus sæculis desideratissimum semen non agnouerunt. Nam & isto eodem tempore manifestabitur Christus, à Deo Iudaicæ genti imò & toti orbi dono datus: ut omnibus ijs satisfiat, quæ de eo scripta sunt in lege & prophetis, nempe ipsum fore, ut unicam, sic sempiternam iustitiam ac perlitationem, unicum & æternum sacerdotē & sacrificium. Verum hæc quidem $\pi\epsilon\alpha\phi\alpha\sigma\iota\mu\omega\varsigma$. Sed agē retractemus singula, primumq; dicamus de hebdomada.

Hebdomada pro septenario numero, non dierum, Hebdomada.
 sed annorum accipi debet. Sic enim Græci numerum septenarium uocant $\epsilon\beta\delta\omicron\mu\alpha\delta$: & Hebræi discriminatim loquuntur in utramq; partem, numerantes dierum & annorū hebdomades. Sic Gene. 29. Imple (inquit Laban) Hebdomadam dierum huius copule. Intellexit enim septem dies, & si non ignorem quid senserit Iosephus. In Leuitico autem: Numerabis tibi (inquit Moses) septem hebdomades annorum, id est, septies septē, quæ simul faciunt quadraginta nouem, Leuit. 25. Quo ex loco & has Danielis æstimamus hebdomades, nempe septuaginta multiplicanda esse per septem, quibus colliguntur anni quadringenti

DE HEBDOMADIS

nonaginta, spacium uidelicet septuaginta hebdomadarum.

Flagitia
Iudeorū.

Intra hoc annorum spacium ait fore, ut consumerentur nephanda Iudeorū scelera siue flagitia $\Upsilon\Upsilon\Upsilon\Upsilon$ $\xi\mu\phi\alpha\lambda\iota\kappa\omega\varsigma$ καὶ $\delta'\epsilon\kappa\lambda\iota\kappa\omega\varsigma$ illa inquam insignia scelera, à $\Upsilon\Upsilon\Upsilon$, unde etiam Græci $\sigma\upsilon\upsilon\tau\epsilon\lambda\epsilon\theta\delta\eta\nu\alpha\iota$ ἀμαρτίαρ. Est autem ἀμαρτία uoluntarium scelus, nempe, cum quis peccat, non nescius, quàm indignam rem patret. Sic legimus in euangelio secundum Lucam, murmurasse legisperitos, ὅτι παρὰ ἀμαρτωλῶν ἀνδρῶν εἰσῆλθε καταλύσαι, nimirum quòd diuertisset ad hominem, haud uulgariter minimeq; malitiose errantem, sed scelestissimum. Talis enim fuit Iudeorum gens, quæ etsi diuinis instructa esset legibus, tamen impietate morum nihil distabat à gentilissimis (ut sic dicam) quibusq;, imò iniquitate et scelere omni deniq; flagitiorum genere, longe lateq; uinebat. Venale enim apud illos erat iudicium, iustitiæ moribus corrupta et quorumuis exposita adfectibus, frigeat religio, adulterata iacebat fides, charitas autem extincta penè nullum inter illos sui habebat uestigium. At contra luxu, auaritia, libidine, rapina, uiolentia et cædibus omnia madebant, quæ etsi sola diuinam in se uindictam exasperarent, prouocabat tamē hypocrisis fictaq; religio potissimū: quem
admodum

admodum itaq; Dominus in Numeris dixit, Quousq;
 irritabit me populus iste? exoptulat nimirum ipsa
 res aliquando, ut tandem eos peste extinguam. Ita
 in hoc loco dicit, Septuaginta hebdomades definite
 sunt populo tuo & ciuitati tue sancte, ut ijs quidem
 absolutis consumatisq;, cōsumem etiam & flagitio-
 sos & flagitia. Quasi diceret, hactenus quidem ini-
 quitatem illorū dura seruitute puniui in Babylone,
 sed nec quicq;, cū certo sciā posteros hinc nihilo me-
 liores reddi, tandem itaq; delebo eos uerissima πρᾶ-
 νολεθρία. Ad quem sensum & hoc quod sequitur,
 facit: Præscriptæ sunt populo tuo & sancte tue urbi.
 Hac emphasi ueluti reijciens gentem Iudaicam. Sole-
 nus enim irati reos deprecatoribus pducere & ad-
 dere: En habes tuum illum hominē, pro quo tam an-
 xie orabas. Porrò Sanctā uocat Hierosolimā, quod *Sancta*
 perpetuum urbis est epitheton, quasi tu nunc dicas, *urbs.*
 Fœlix Tygurum, Populosa Berna, Constans Constan-
 tia, Inclita Basilea. Nō quòd ipsa ædificia sancta sint:
 sed quòd sacrosancta in hac augusta urbe, & electo
 populo, designarit altissimus. Et sanè toti Iudæorum
 genti ac uniuerso regno istæ minitantur, cuius qui-
 dem Metropolis erat Hierosolyma, id quod & Iosephus
 testatur in septimo Antiq. lib. cap. 3. Quemad-
 modum itaq; montem Auentinum pro tota usurpa-

DE HEBDOMADIS

mus Roma, & montem Zion, pro tota Hierosolymorum urbe. Sic ipsam Hierosolymam aliquoties legimus pro tota Iudæorum regione positam. Cæterum de ista miserabili urbis ruina paulo post plura dicemus: hic satis fuerit obseruasse diuinam quidem uindictam lento gradu (ut ille aiebat) prodire, at ubi satisfactum fuerit, grauitate pœnarum pensari supplicij tarditatem. Caueamus ergo ne quis nostrum longanimitate dei abutatur peccandi licentia.

De peccatorum expiatione et iustitia. *Que autem sequuntur de peccatorum expiatione et sempiterna iustitia, in Christo Iesu completa sunt. Nam per hunc consequi sumus æternam redemptionem. Est enim agnus, siue hostia illa, dei, que pro nobis oblata, omnia delicta, genialem quoque morbum, aboleuit. De qua re qui uelit copiosiora uideri, legat insignes illas duas Pauli epistolas ad Ephesios & Colossenses: nos in presentiarum unicum ex Hebræis Pauli locum, satis, huic negotio nostro, esse putauimus, is sic habet: Christus una pro peccatis oblata uictima, perpetuo sedet ad dexteram dei, id quod superest expectans donec inimici eius reddantur scabellum pedum ipsius. Unica enim oblatione absoluit ac perfectos effecit τὸν ἕνα Ἰησοῦν ἰδὲν in sempiternum. Proinde in hoc unico Christo Iesu salutem consequi sunt, quotquot ab exordio mundi ad cœlorum*

lorum regna peruenerunt. In hoc eodem seruabuntur omnes prædestinati in extremū iuditiū usq;. Quoniam in illo complacitum est patri uniuersam plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare cuncta erga se, siue quæ in terra sunt siue quæ in cœlis. Hinc factum, ut libere apud Ioannē ipse edixerit Christus. Ego sum ostium: Quisquis aliunde introgredi tentauerit, is fur est & latro. Ego enim sum uia ueritas & uita: Nemo uenit ad patrem nisi per me. Et Petrus Apostolus neque enim in alio quoquam (inquit) quàm in Christo, salus consistit: nec aliud nomen sub cœlo hominibus datum est, in quo saluari oporteat. Ideoq; recte prædixit diuinus propheta Daniel, fore, ut sempiterna oboriatur iustitia. Siquidem ubi fuerit plenaria peccatorum remissio, ibi nulla oblatione opus pro peccato. Cessauit enim (ut Paulus ait) peccatorum conscientia. Atqui in nouo testamento plenaria, iusta ac absoluta est peccatorum remissio. Id quod liquet Hieremiæ trigesimo primo. Hebræorum octauo & decimo. Proinde consequens est, nullum, restare, noui testamenti populo, sacrificium pro peccato: ac propterea Christi iustitiam esse sempiternā. Erubescant ergo quotquot iustitiam parari docent operibus ab misero homine profectis, aut Sacrilegis missarum nundinis, aut monastica hypocrisi. Erubescant

DE HEBDOMADIS

bescant quotquot aliam satisfactionem, aut saltem
 non solam Christi mortem, aliam deniq; condonatio-
 nem noxæ, aut certe non solam Christi redemptio-
 nem, reuerentur. Nam si ex nobis est iustitia, iam Chri-
 stus frustra mortuus est. Si pontificia confessio, liberū
 arbitrium & caro Christi cōmanducata, aut certe
 exteriores ceremoniæ, iustitiam conferunt: quomodo
 dicemus Christum unicam esse hostiam & sempiternam
 iustitiam? Ea demum uera est iustitia, quæ ab-
 soluta est perfecti habita. Sola autem fides uerè de-
 mum pacat: Fidem itaq; ueram iustitiam esse necesse
 est. Et cum fidem dico, rem creditam intelligo, Chri-
 sti uidelicet iustitiam, cui se credit humana mens, à
 Deo instructa.

Prophe-
tia obsi-
gnatum.

Sed quid est quod dicit: Tunc & uisio et prophe-
 tia explicabuntur, & inaugurabitur sanctus sanctorum?
 Certe quòd lex & propheta usq; ad Ioannem
 pertingant. Hic enim primus omnium Christum uer-
 nisse adseuerat, & legis & prophetarum lumen.
 Nam per Christum Iesum omnibus ijs satis fit, quibus
 ueterum mentes tenebantur suspensæ. Satis facit ille
 legi: quod & Paulus testatur ad Roma. s. Rursus si
 quæ figura obscurior, si uerborum aliquod inuolu-
 crum, si nubes uisionem obducit, mox atq; Christus
 fuerit adhibitus, apparet genuinus sensus. Et Noui te-
 stamenti

stamenti codices in hoc sunt omnes, ut probent Iesum illum esse Christum, in quo omnia illa cōpleta sint, quæ futura prædixerant prophetae & Moses. Quis enim nescit apertissima ista Pauli uerba? quibus se coram rege Agrippa expurgat in Actis, dicens: Nihil aliud doceo, quàm id, quod prophetae prædixerunt futurum, & Moses: An passurus sit Christus: an prius ex resurrectione mortuorum, lumen annunciatum sit populo & gentibus? Sic inquam uisio & prophetia simul ad Christi Iesu prædicationem explicantur, ut nunc omnis dispereat obscuritas, resuletur atq; lumen fidei per Christum Iesum dominum nostrum. 2. Corinth. 3.

Quod uerò unctionem attinet, hæc paucis accipe. De unctis quemadmodum apud nos electi coronantur reges. one. Sic apud Hebræos inungebantur. Coronatio autem ueluti testatur ac cōmonstrat illum ipsum imperij esse se primatem. Proinde & unctio idem significat. Quo fit, ut nos id, quod alij transtulerunt: Et ungetur sanctus sanctorum, uerterimus: Tunc inaugurabitur sanctus sanctorum. Inaugurantur enim (ni fallor) apud Suetonium, quibus iam cōmittuntur regni gubernacula. Hanc itaq; unctionem Christi fusius tractant Apostolorum literæ, declarantes Iesum Christum illum esse regem, illam hostiam, illumq; pontificem, qui in

DE HEBDOMADIS

Soliū David patris sui collocatus, & iureiurando creatus sit à Deo sacerdos secundum ordinem Melchisedæc, adeoq; & spiritu sancto inunctus (quemadmodum et propheta ait) præ cōsortibus suis. Nam & Reges & Sacerdotes ungebantur, sed oleo quidem typico. Christus enim uerè unctus est, ac uocatus Sanctus sanctorum. Verum istæ Apostoli (ut monuimus) dignius tractant, Ioannes in primo & tertio capite. Acta in quarto, &c. Interim ne hoc quidem dissimulandum, apud Hebræos ista propheta uerba sic habere, וְלְמִשְׁחָה קִדְשׁ קִדְשִׁים. Iam si habenda erit exacta punctorum ratio, nemo est qui non uideat ista propheta uerba sic esse reddenda, & ad unguendam sanctitatem sanctorum. Significat enim קִדְשׁ Sanctum, sed קִדְשׁ Sanctimoniam. Nisi ergo punctorum enallage sit, certe aut ἀνυπόστατος est: ut cum uerecundum appellamus uerecundiam: ita ut etiam hic per Sanctitatem intelligas Sanctissimum illum dei filium, specie quadam superlationis. Aut hoc sensit propheta, Christum Iesum omnium sanctorum, id est, fidelium, sanctificationē, tum fore reuelandam: quemadmodum scriptum est, Iesus Christus factus est nobis à Deo sapientiā, iustitiāq; & sanctificatio, & redemptio. 1. Corinth. 1.

Cæterum

Cæterum sic, ea quæ diximus, intelligas uelim, quòd ab ea copia, quæ uobis dabitur, ut Hierosolymam repetere eamq; possitis denuò reædificare, usque ad Christi Messiaë ue principatum, erūt hebdomades septem et sexaginta duę. Habitabitur enim ac denuò reparabitur vrbs vnà cū moenijs, quãquam non sine magna eorum temporum afflictione.

Nemo adsequi potest elegantiam insignem ac artificium cultissimum sacrarum literarum, siue quis spectet grauitatem, siue perspicuitatem, siue dispositionem, siue breuitatem, siue copiam, deniq; & eloquentiis ornamentum. Haftenus enim mediocritate uerè Rhodiensi, omnia quæ dicturus erat, exposuit. Nunc uerò redit & Asiana exuberantia pulchre omnia digerit, copiosiusq; singula exponit: & ne comixtiones meras harenamq; sine calce (ut olim de Seneca scriptis iudicabat Calligula) componeret, pulchre precedentibus adpendit consequentia, ad hunc

DE HEBDOMADIS

modum: Cæterum ea quæ diximus sic uelim intelligas. Est enim hæc transitus ac connectendi quædam formula, obscurior quidem si uerba sic annumeres, Scito ergo & animaduerte. At nihilo minus explanandi forma atq; hæc in Corinthijs Pauli, Hoc autem dico fratres, id est, Intelligite rem propositam ad hunc modum. Nam diuinus uates aperit uersibus sequentibus mysterij partem propositi hebdomadis, quid uidelicet futurum sit, & quomodo proposita quæq; suo ordine sint adimplenda. Et hoc quidem uersu duo potissimum docet, primum captiuitatem fore finiendam, urbisq; ruinas reparandas. Secundum, quo tempore regnum adepturus ac auspicaturus sit rex Israel, id est, quoto ab urbe restituta sit uenturus Messias.

De limitibus computationis. Hallucinamur ergo pleriq; in hoc quòd non uideamus, ubi nam annorum circulus aut incipiendus sit, aut claudendus etiam. Alij enim à Cyro ordiuntur, à Dario Histaspæ alij, alij uerò à Babylonica captiuitate. Rursus sunt qui usq; ad Christi natalè numerant, alij ad crucem, ad Tyberium uerò nonnulli. Huc autem adigunt alios separatæ hebdomades: alijs nebulas offundit libertas à Cyro donata. Sic enim aiunt. Diuisio hebdomadarū satis manifeste coarguit priores illas septem locandas esse ædificatio templi, posteriores uerò 62. temporibus Christi, quippe, cum mox ueluti

ueluti per expositiuam sequatur: Et rursum edificabitur platea &c. Rursus & propheta (inquiunt) Scito ergo & animaduerte (ait) ab exitu sermonis ut iterum edificetur Hierusalem. Iam uerò hoc uerbi sub Cyro exiuit. 1. Ezræ. 1. Proinde hebdomadum computatio à Cyro ad Christum usq; pertingit. Atqui nodum quærimus in Scyrpo, cū Daniel aperte satis restitutam urbem carceris loco esse uelit, principatum autem Christi methas. Porrò quòd hebdomades sic separat, ut dicat, Erunt hebdomades septem & sexaginta duæ. Perhibent alij de Idiomate esse sermonis Hebraici. Quid quòd septenarius numerus in hoc preponitur, ut intelligamus prophetam loqui de annorum hebdomadis, quæ infallibiliter inueniatur, si septuagenaria decas inquiratur per septenarium numerum? Accedit ad hoc, quòd ipsa Danielis uerba satis manifeste testantur septem illas hebdomades primarias templo non esse locandas, at reliquas ad Christi extendendas aduentum. Nam Daniel templi nullibi meminit, de mœnijs uallo, & urbis reparatione sermonem texit. Est enim בָּרְרָר tota illa intercapedo urbis qua concluditur pomerijs: Die ganzen zarg vñ der ganz vmbfreyß der statt muren. Quam olim aratro signasse fertur Romulus in condenda urbe Romana. Et cum paulò superius di

DE HEBDOMADIS

cit Hierosolymam fore reparandam, non ad initium
 Structuræ siue ad templi primaria respexit funda-
 menta: sed uerius ad absolutum urbis ædificium. Tem-
 plum enim urbs nõ est, quanto minus ara? Atqui hæc
 potestas urbem uidelicet restaurandi, Iudæis neque
 à Cyro, neque sub Dareo, facta est, sed sub Artaxer-
 xe longimano. Prius enim si quid scelicius cœpissent,
 infœlicius ferro & flamma peribat. Quomodo mox
 Persica patebit historia. Quod autem mox sequitur,
 Habitabitur enim ac denuo reparabitur urbs, non in
 hoc adijcitur, ut tantum ad septem priores hebdoma-
 des referatur: Sed ἐπὶ ἑβδόμησιν, uerius siue ἐπὶ ἑβδόμησιν
 est, redit enim ad id, quod dixerat Hierosolymam
 esse reædificandam, quasi diceret, Quia à priuilegio
 reparandæ urbis numero, ne mireris. Nam populus
 redibit in Iudæam, ac urbem denuo restaurabit: sed
 sic ut ea restitutio magno multoq; sit sudore paranda.
 Siquidem Cuthæi (quos Iosephus Samaritas putauit)
 conatus uestros maximis conabuntur impedire uis-
 ribus. Hinc in Nehemia legimus Iudæos quidem sic
 extruxisse urbem, ut altera gladium strinxerint, al-
 tera uero ædificarint. Que sane pericula hic futura
 prædixit propheta. Denique angeli unicum studium
 fuit, Christo suo, certū præscribere tempus, non etiam
 urbi numeratum. Satis esse putauit, si reparandam
 diceret.

diceret. Quod & in termino excidiōue pari modo obseruauit, Coniicit enim urbis ruinam in tempora mortis Christi, non quòd simul atque moriebatur, urbis quoq; cōsequutus sit occasus, sed quòd mors Christi potissima erat deuastationis caussa. Ex quibus constas re putamus hebdomades illas septem & sexaginta duas non esse separandas: sed schemate & inuolucro quodā esse diuisas. Sed ne illi quidem satis diligenter Danielis rimantur uerba, qui à Cyri libertate computationem ordiuntur: Quòd prophetae uerba satis clare explicent, de qua libertate sit loquutus: non tam de ea, qua reuersi sunt, quàm de hac, qua omnia pristino nitore restituerunt, templum uidelicet, mania, uallum, fossas, uicos, plateas, propugnacula, turres totam deniq; urbem. Sed age ostendamus ipsis etiam historijs ista neque sub Cyro contigisse neq; sub Darreo, sed sub Artaxerxe longimano. Etsi enim mitteret Cyrus, impediebatur tamen opus: & quamquam sub darco construeretur templum, nulli tamen surgebant muri, nulla erat urbis faties: proinde ne tum quidem Danielis aderat terminus: Quo fit, ut reuera sic se hoc habeat negotium.

Cyrus Persarum regnum post Assyrios & Medos Cyrus rex
 primus omnium excitauit, uir clemens ac fortis & ad
 res summas natus, utpote, cuius & Isaias meminit, in

45. multa magnaq; de uiro hoc presagiens, potissimum uerò, hunc à Deo, in hoc ordinatum esse, ut populum Israël restituat, id quod factum testantur sacre literæ. 1. Ezræ. 1. In anno primo Cyri regis Persarū, ut compleretur uerbū Domini ex ore Hieremie prophete, suscitauit Dominus spiritum regis Cyri, &c. His uerò pulchre consentiunt ea quæ Iosephus scribit Antiq. lib. 11. cap. 1. ad hunc ferè modum: Primo imperij anno regis Persarum Cyri, cui septuagesimus concurrebat captiuitatis Iudaicæ annus, postq; seruierunt Nabuchodonosor eiusq; nepotibus, rursum eos ad propriam (sicut per Hieremiam ante urbis excidium prædixerat Dominus) restituit terram, & templum reedificare & præterita frui foelicitate decreuit. Hic ille Cyrus tandem à Thomiri regina uisus & occisus est, cū iam (ut Probus perhibet in. 1.) annos regnasset triginta.

Cambyfes Cyro parenti successit Cambyfes filius, in sacris etiam Artaxerxes uocatus; idem ille qui templi restitutionem, sub Cyro coeptam, impediuit, tributaq; imperauit, præterea & Asuerus dictus. Sic enim legitur. 1. Ezræ 4. Samaritæ subsidia auxiliaresq; copias sibi conduxerunt, ut conatum impediarent Iudeorum, id quod etiā successit omnibus diebus Cyri regis: post cuius obitum & Asuero siue Artaxerxi scripserunt

perferunt accusatoriã epistolam, qua permotus Persarum rex, in hanc rescripsit sententiã, Prohibeatis viros illos, ut urbs illa nõ edificetur &c. Ex quibus collisquescit Danielis terminũ, nõ modo non esse sub Cyro cõpletum, sed ne sub Cambyse quidẽ. Sub quo & ea facta traduntur, quæ legimus in Iudith historia. *Iudith.* Et si apud Hebræos nõ habeatur, tamẽ à Nicena Synodo intra Canonẽ recepta est. Vocat autẽ hunc Cambysen Nabuchodonosorẽ, certe ob flagitia & crudelitatẽ: nõ secus ac si tu Maxentiũ appelles Neronẽ, ille uerò defunctus est in Damasco, cũ ab Aegyptiaca reuenteretur uictoria, anno regni octauo.

De functo Cambyse Magi tenuerunt regnum, *Magi.* an non amplius uno, ut Iosephus indicat in. 11. Antiq. Nam quòd Trogus istos septem præfuisse annis perhibet, recte contemnitur ab Anto. Sabellico.

Atqui authore eodem Trogo Dareus Histaspis *Dareus Histaspis.* si unus est septem illis Magis fuit, ille nimirũ, qui in Iudithia Equisonis cuiusdã, regnũ adeptus est, quiq; à Milciade in campis Marathonijs (ut & apud Aemilium Probũ est) terrestri pugna superatus est, desyderatis milibus. CC. Habuit autem ille in delitijs Zorobabelẽ, quem & extulit, & coeptã templi restauracionẽ permisit. De qua re plura. 1. Ezræ 5. & apud Iosephũ lepida in. 11. Antiq. cap. 3. Sub hoc prophes

DE HEBDOMADIS

tauerunt Haggeus & Zacharias propheta. Regna-
uit autem annis triginta sex, urbe Hierosolymorum
adhuc non restituta.

Xerxes. Huic successit Xerxes, strenui parentis, strenua
proles, omnium Persarum regum (ut Trogus in. 2. asse-
rit,) longe potentissimus & maximus; ille qui decies
centena hominum milia in Græciam traduxisse di-
citur. De quo plurima apud omnes penè cum Latini-
norum tum Græcorum historias: quomodo ad angu-
stias Thermopylarum castris exutus, à Themistocle
item & Cimone uictus, tandem in Mardoniam strage
penitus succubuerit apud Bæotes. Imperauit autem
Ezras. annos uiginti, atq; Ezram manumissum & epistolis
commendatum Siriam ablegauit. 1. Ezræ 7. ubi &
Artaxerxes cognominatur. Sunt tamen qui hoc lon-
gimanum fecisse uelint.

Artabanus. Porro Xerxem regem iam iam genio indulgentem,
luxuq; penitus sepultum, trucidarat in regia Artabanus
homo ferox, proinde & loco eius regnauit annis

Artaxerxes longimanus. septem. Interim Xerxi filius erat, qui postea dictus
est Artaxerxes, hic adulescens adhuc sed prudens erat,
& alacer: unde Artabanum per industriam aggressus,
obtruncauit (ut Herodotus refert in s.) nimirum

Hester. parentis necem uindicans. Hic ille est, sub quo ea ge-
sta sunt, quæ scribuntur de Hester & Mardocheo, ut
testatur

testatur Nicephorus author Græcus. Interim nõ igno-
 ro alios quidẽ hanc historiã tribuisse temporibus Ar-
 taxerxis Mnenonis. Vnus Lyranus acumen quoddam
 ingenij sui ostentat, cum hoc loco Mardochei annis co-
 natur historiã Hester in Cambysis reijcere tempora.
 Si enim hic Assuerus (ait) ille Artaxerxes, siue Longis
 manus, siue Mnenon, esset, iam consequeretur Mardo-
 cheum uixisse plus quã. 259. annos: quod nõ uidetur
 esse uerisimile. At nõ uidet uir bonus eadẽ temporum **Aduerjus**
 ac etatis ratione & suã collabi opinionẽ. Si enim o- **Lyranum.**
 mnes Mardochei recensuit maiores, iam cõsequetur
 Iairum Mardochei patrẽ, & Semei auũ, plures qua-
 dringentos sexaginta quatuor exegisse annos. Totis
 dem enim cõputantur anni à regno Dauidis, in quo
 Semei adultæ etatis uir erat. 2. Reg. 16. usq; ad impes-
 rium Iechoniæ, in quo Mardocheus (ut Lyrensis utar
 uerbis) ad minus decẽ annorũ fuit, Proinde si iuxta Ly-
 rani computationem uerisimile non est Mardocheum
 annos uixisse. 259. eadem ratione sequetur, neq; Semei
 attigisse annos ducentos triginta duos, neq; Iairũ. 232.
 Ut nunc nõ referã Semei etatem haud minorem Da-
 uidis extitisse, qui quo longius ante regni guberna-
 cula uixit, hoc longius Semei etas porrigitur ultra
 464. annos. Quo fit, ut hoc, quod ipsa res est, das
 re cogamur, scriptorem Hesteres capite, 2. noluisse

DE HEBDOMADIS

singulatim omnes eius profapie uiros recensere: sed nominatissimostātū, uidelicet ut generis Mardochei apereret principium. Cuius generis & alia plurima in Sacris inuenias exempla. Hæc autē non abs re uersus bosius tractauimus, quod ij probabunt, qui Lyrani in hunc Danielis locum legerunt scripta. Iam uero ad
Nehemias *Artaxerxem nostrū reuertimur, qui Nehemia Israë- lita usus est pincerna. Hic Nehemias ad hunc modū gentis suæ uices, corā hoc Artaxerxe deplorat: Quare non moereat uultus meus? Quia ciuitas domus sepulchrorum patris mei deserta est, & portæ eius cō- bustæ sunt igni. Nehe: 2. cap: Et mox. Si uidetur regi bonum, & si placet seruus tuus ante faciem tuam, ut mittas me in Iudæam ad ciuitatē sepulchri patris mei & ædificabo eam. Quid quod apertius in 1. cap: dicitur? Murus Hierusalem dissipatus est & portæ eius cōbustæ sunt igni & c. Ex Quibus omnibus Satis cōstant à Cyro ad hunc Artaxerxem usq; Danielis terminum de Hierosolyma recondenda non dum uenisse. Hic primum Artaxerxes longimanus, flexus ad Nehemie preces, urbem restaurari Præcepit. Id quod etiā factum est: Quanq̄ nō sine exiguo ædificantium periculo. Sic enim futurum prædixerat Daniel. Sic completum legimus in huius eiusdem Nehemie opusculo. At cū ista sic gererentur, agebatur uigesimus Artaxerxis annus.*
Et hæc

Et haecenus historijs cum sacris tum prophanis Daniele uero potissimo indice, inuenimus, ubi nam ordianda sit hebdomadam computatio, nempe à uigesimo Artaxerxis regis anno. Videamus nunc ubi 69. hebdomades (totidem enim constituunt. 62. si septenario addantur numero) sint claudende. Certe ibidemum, ubi finiendas praedixit propheta: non ad Natiuitatem Christi, sed ad principatum Christi. Nam sic habet Daniel: Ab ea copia quae uobis dabitur, ut Hierosolymam repetere, eamq; possitis restaurare, usq; ad Christi principatum numerabuntur hebdomades septem, & sexaginta duae. Quod enim alij uerterunt, usq; ad Messiam principem: malui ego $\epsilon\tau\epsilon\gamma\omega\sigma\iota$ per explicare, ac dicere: usq; ad Christi principatum. Usurpatur enim persona pro ipsa re. Atqui principatus Christi in ipsa non coepit pueritia, sed in. 15. Tiberij anno: id quod & Lucas testatur in capite tertio, quo & lectorem remittimus. Inuenimus itaq; & methas istarum hebdomadarum. 15. Tiberij annum.

Ergo poste aq; uidimus uniuersam computandi rationem, caput & calcem; agere uideamus, quomodo hebdomades. 69. adimpletae sint, hoc est, quo pacto numerentur à. 20. Longimani anno, usq; ad. 15. Tyberij, anni quadringenti octoginta treis, totidem enim annos efficiunt hebdomades sexaginta nouem.

DE HEBDOMADIS.

Artaxerxes itaq; Longimanus regnavit, auctore Trogo in 6. annos quadraginta & unū: certe à dimisso Nehemia annos uiginti & unū. Patri successit Darius cognomento Nothus, & excedens anno regni uigesimo nono, imperium filio Artaxerxi reliquit. Hic Mnenon cognomine uocabatur, ille quē Eusebius (ut supra monuimus) Assuerum putat, Hesteres matritum. Vixit autem in imperio annos uiginti quatuor. Hoc defuncto Artaxerxes cognomento Ochus, Mnenonis filius, regno inauguratus est, & regnavit auctore Trogo in 10. annis uiginti sex. Post Ochū imperavit Narses, quem alij nominant Dareum Argūis, ut est author Herodotus, à Bago eunucho interceptus est, anno regni quarto. Narses ille Dareum, qui & Melas, habuit regni successorem. Hic non est stirpis regiae, sed Persa Arsami filius, Armenicis clarus uictorijs. Quare & ob bellicas uirtutes, à Persis in regiam subuectus est, idem grauisimum bellū, uariā diu fortuna, cum Alexandro Macedone, gessit: tandē uero uictus uitam unā cum Persarum regno finiuit, cum iam præfuisset annis uiginti quatuor. Regnarunt ergo Persae à Cyro usque ad uigesimum annum Artaxerxis Longimani annis centum uiginti duobus, & ab hoc usque ad Alexandrum annis centum uiginti octo, in summa ducentis quinquaginta: atque totidem

Darius et
Alexander.

totidem colligit etiam Strabo in *ii. Geographiæ.*

Porro Alexander Macedo, qui à Persis ad Mace^z Alexand^m
donas Alexandrinos seu Ptolomæos transtulit impe- drini.
rium, monarcha uixit annos quinque. Nam regni Mas
cedonici, cuius duodecimum agebat annum, non est
necessum meminisse: nisi uelinus eosdē annos secun-
do computare, & in Persarū & in Macedonum im-
perio. Ei uero successit Ptolomeus Soter, Lagi filius,
& regnauit annis quadraginta. Post quem impera-
uit Ptolomæus Philadelphus, ille, qui Demetrii Phas Lxx inter
leræi impulsu, Hebraica biblia, in Græcam transferri pretes,
curauit, idq; per septuaginta interpretes. Cuius rei
meminit Iosephus in duodecimo antiquitatū libro ca-
pite 2. Philadelphus ille nobilem illā Alexandriae bis
bibliothecam 700 circiter milium uoluminum constru-
xit, quæ postmodum à Romanis inuito Cesare Iulio
concremata est. Vixit autē annos triginta octo. Post
hunc regnauit Pto: Energetes annis uiginti quinque: Sub Ecclesia=
quo Iesus ille filius Sirach Ecclesiasticum conscripsit. sticus.
Ab hoc imperauit Pto: Philopater annis sedecim.
Deinde regnum tenuit Pto: Epiphanes annos uiginti
quatuor. A quo Pto: Philometor annos triginta quinque.
Atq; sub istis duobus contexta est Machabeorum hi^m Machabei
storia. successit deinde & alius Pto: Energetes &
imperauit annis .29. Post quē Pto: Phiscon, q̄ & Soter,

DE HEBDOMADIS

Cleopatra.

annis septēdecim. Hinc Ptolō. Auletes, quē nonnulli Alexandrinum cōpellant, annis decē. Cui surrogatus est Pto. Cleopatra qui regnavit annos octo. Ei uerō Ptolomæus Dionysius qui imperavit annis triginta, Cleopatra autem mulierū nobilissima, cui tam suave fuit ingenium, tanta in loquēdo facundia, tam iucunda conuersatio, ut his dotibus adiuta forma admodū aliās liberalis, incredibiles in animis hominum excigaret adfectus. Perhibet enim Plutarchus hanc pronūciasse dulcissimo oris sono, uolubili lingua & quasi instrumento quodam plurium chordarū. Illa, inquit, Cleopatra uiginti annis præfuit, & imperium sub Augusto Octauio amisit. Nam hic C. Corn. Gallū præfecit Aegypto: unde & totum Alexandriae imperium redactum est in prouinciam. Cum iam Alexandrini regnum obtinuissent annis à Monarchia Alexandri Macedonis, usq; ad Augustum. 297.

Romani.

Omnes uerō anni Octauiani imperij computantur apud Iosephum quinquaginta septem. Atqui si Eusebij calculo credimus in 2. cap. 1. lib. Eccl. histo. iam Iesus Christus secundo & quadragesimo imperij Cæsaris Augusti anno, ab Aegypto uerō subiugata natus est. Quo fit, ut à deuictō Antonio et amore ex timēta Cleopatra, Augustus monarcha imperitauerit annos quadraginta treis. Si enim. 23. annis addas. 15.

annos,

annos, quibus post natum Christum imperauit Monarcha, Constitues annos quadraginta tres. Atq; hoc demum tempore é uiuis excedens Augustus, regnum reliquit Tiberio: cuius decimoquinto anno coepit principatus Christi apud Lucam in tertio.

Itaq; si nunc accipias centum & uiginti octo annos ex Persarum regno. Ducentos uerò ac nonaginta septem ex Alexandrinorum, & quinquaginta octo é Romanorum imperio iunxeris, inuenies annos quadringentos octoginta treis, hoc est, septem illas & sexaginta duas, in summa. 69. hebdomades. Summa.

Hic admonitum uolo lectorem secum expendat, quod & quale sit Christi regnũ. Certe tale nihil quale Iudeorum pleriq; expectant, carnale. Audis enim principatum eius 15. Tiberij anno coepisse. Quòd si Lucam cõsulas, comperies Ioan. Baptistam prædicasse regnum dei, fidem in Deum, & uitæ innocentiam, per Iesum Christũ. Proinde regnum Christi spirituale est. Nã cũ alibi apud Lucã ipse Christus à Pharizeis interrogaretur, Quando uenturũ esset regnum dei. Sic enim illi percontantur de aduentu Messie, quem in hoc à Deo pollicitũ sperabant, ut Gentium imperio se leuaret, solusq; et monarcha in orbe regnaret, suis fugatisq; Iudeorũ hostibus, sed respondet, Regnum dei non ueniet cũ obseruatione: neq; dicent, Ecce hic, De regno
Messie.

DE HEBDOMADIS

aut ecce illic: ecce enim regnū dei intra uos est. Quibus uerbis, reijcit illorū carnalem de aduentu Messie opinionē, docens regnū dei siue Messie, non esse tale, quale soleant habere prouinciarū regnorūq; proceres, qui Metropolim habent certā, quiq; locorū & rerū gestarum circumstantijs, legū ac uictoriarū miraculis agnoscuntur. Quin si creditis (ait) longa non est opus percontatione: en enim adest regnum dei, totumq; hoc intra uos peragitur, quod pphetae peragendū prædixerunt. In eandē prorsus sententiā, & si perspicatius, & Pilato percontanti de regno, respondet: Regnū meū nihil cōmune cum hoc mundo habet. In hoc itaq; rex sum, quōd in hoc natus sum, et hac potissimum causa in hunc ueni mundū, ut testimoniū fessam ueritati. Proinde quotquot fidem & ueritatem amant, ij de meis sunt, ij me regē agnoscunt, ego uerō tales populū meum duco: Quare & propheta in carmine mystico de Christo canit, & ait. Et decore tuo prosperare, equita super uerbum ueritatis & mansuetudinis & iustitiæ, & docebit te terribilia dextera tua. Item. Sedes tua Deus in æternum & semper, uirga rectitudinis, uirga regni tui. Dilexisti iustitiam & odisti impietatem, propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo letitiæ præ consortibus tuis. Proinde miseræ Iudeorum gens plurimum errat, quōd carnalia sperare

*sperare audeat: cum omnia sint spiritualia, & si non-
nunquam prophetae alluserint ad carnalia. Fit tamē
hoc per hyperocham docendiq; gratia, uidelicet ut
transcendant ad inuisibiles res per uisibilia, nobisq;
magis cognita.*

At post hebdomades istas sexa-
ginta duas, excindet Christus, sed
nequicq; Ciuitatem autem istā, at-
que illud ipsum sanctuarium, de-
populabit uastabitq; exercitus im-
peratoris futuri, eritq; occasus eius
cataclysmo similis. Ipsa uerò deso-
latio sic statuta est, ut simul ad bel-
li finem fiat.

*Prosequitur expositione quid deinceps futurum
sit. Videlicet Iudeos Messiam suum in crucem actus-
ros: quae populi ingratitude & sese & urbem tra-
ctura sit in ruinam & perniciem. Haec quidem isto-
rum omnium summa.*

Negligit autē hac supputatione numerum septena-

DE HEBDOMADIS

rium, & ponit dumtaxat 72. hebdomades: non quòd nobis quoq; negligendus sit: sed quia potiore tantum uoluerit nominare, atq; hoc minorè etiam cõprehendere, nimirũ Synecdocha quadã. In sequenti uerò uersu clarius edisserit, in quẽ sensum hæc uerba capienda sunt: At post hebdomades istas: nimirũ in dimidio hebdomadis septuagesimæ, occidit Christũ. En quid poterat dici apertius de passione & morte Christi? Et mox, Sed nequicq̃. Audisti enim mortẽ, hic tandẽ audis et uides resurrectionẽ. Conabantur Iudæi crucis supplitio & uitam & nomen Christi tollere è medio, sed frustra. Nam tertio tandem die rediuiuus aparuit, ac tum demũ uere regnare cœpit. Id quod Apostolorum literæ maiori exponunt gratiæ & euidentia. Recte ergo ac pulchre Daniel prædixerat, fore, ut Christũ neci tradant: sed delusis eorũ ac frustratis studijs. Sic enim sonant Hebraica, לְיָמָיו & nihil ei. Est enim siue ἀποσώσωνος siue ἐκλείψης ideoq; sarcinenda oratio, Nihil ei, uidelicet nocebit, aut uitæ nomini ue adferet detrimento. Immortalis enim è sepulchro prodijt, morte deuiçta: quemadmodũ pluribus indicat Petrus Act. 2. 3. & 10. Septuaginta autem, siue quicũq; tandẽ Græciæ sapientes fuerint, ista Danielis sic reddiderũt: καὶ μετὰ τὰς ἑβδομάδας τὰς, ζβ. ἕξοβ λουθουθήσεται ἁγίσμα, ἡ κρίμα οὐκ ἔσται ἐπ' αὐτῶν.

τῷ. Id est, Et post hebdomades istas sexaginta duas
 exterminabitur unctio, & iudiciū nō erit in eo. Vsur-
 pant aut unctiōē χριστικῆς pro ipso Christo: est
 enim χριστός Græcis unctus, Hebræis משיח Messias
 dictus. Et iudiciū siue κρίμα, apud Apostolū quoq; si-
 gnificat culpam & crimen. Nimirū ut idem hic locus
 Danielis sentiat, quod et Isaias prædixerat in cap. 53.
 Indicta causa citraq; iudiciū tolletur. Consonant his
 propheticis perbellè ea quæ apud Lucā de Pilato ad
 hunc leguntur modū: Obtulistis mihi hūc hominē, ue-
 luti Gentis nostræ seductorē, & ecce cū etiam uobis
 præsentibus diligenter perquirā: nullū tamen in eo cō-
 perio crimen: imò ne ipse quidē Herodes, ullā inue-
 nit causam. Nam ad illū uos remisit, & ne sic quidem
 quicq; capitale aut morte dignū, cōpertum est. Sic, in-
 quam, suauiter consonant Moses atq; Iesus, propheta
 atq; Apostolū. De qua re utinā adhuc extaret Ammo-
 nij illius eruditissimi uolumē, cuius meminit alibi Eu-
 sebius. Sed & Latini interpretis expositio nō uidetur
 esse dissimulanda, ea sic habet: Et post hebdomades
 62. occidetur Christus, & non erit eius populus, qui
 eum negaturus est. Postremū aut membrū siue νόμ-
 ος addidit de suo. Cum enim uideret apud Ebræos
 tantū legi, Et nihil ei: ipse de Iudaico populo intelle-
 xit, & promde ἀνατὰς ὁδὸν αἰῶνος siue defectum He-

DE HEBDOMADIS

Firmitas
& ueritas
Christiana -
ne fidei.

braico sermone subesse putans, id quod deesse uidebatur, absoluit: interim hoc ipso alludens ad reiectionē Iudæorū & uocationē Gentiū. Sed dixerit ne hoc in loco, iudicent alij. Mihi certe minus coactus uidetur sensus si Danielē de resurrectione Christi loquūtū dicamus, aut certe, quemadmodū et Septuaginta, de innocentia Christi. Gaudendū porro nobis est non mediocriter quòd de domino nostro Iesu Christo, tam clarū et firmū habemus testimoniū. Hic enim instrui-
mur de certo ipsius aduentu, regno, innocentia, morte, mortis ui, iustitia & redemptione. Cedant igitur ueritati inuictæ Iudæorū glossemata. Legant hæc, & aliū posthac nō expectabūt Messiam ducē & redemptorem. Siquidē Iesus Christus dominus noster, uerus Messias, uenit, & sub præside Hierosolymorū Pilato à propria gente occisus est, monarchiā obtinente Titiberio. Legant hæc quoq; Valentiniani & Martionite, Arriani & Pelagiani, & errorem suū confitebuntur. Legatur & Isaias in cap. 53. qui et ipse tam aperte uaticinatur Christi incarnationē, crucē et regnum, ut historiā texuisse, nō prophetiā scripsisse uideatur. Sed et Iacob Patriarcha apud Moysen in primo minime obscuris uerbis. Christo Messie præfinit certū aduentus terminum. Tum enim in proximo fore Christum, cum Israëliticum regnum occupauerint alieni-
gena

genæ. Id quod sub Octauio Augusto & M. Antonio factū legimus, qui Iudææ præfecerunt Herodē hominem Idumeum, illum qui & regiam ferro progeniem sustulit è medio. Hinc factū ut doctissimus Euangelista Lucas primum historie euangelicæ caput à Herodis regis mentione auspiciatus sit. Secundum uerò ab Octauio Augusto & Cyrenio. Tertium autem à Tiberio Nerone, principibus alicnigenis atq; gentilibus: istis ueluti per transcennam ostendens, iam iam ea esse completa tempora, quæ complenda retrò prophete prædixerant. Quocirca Christiani non erramus, neq; seducti sumus per Iesum prophetam magnum, quemadmodū magnis interim blasphemijs, unā cum Iuliano & Porphyrio, etiam hodie nobis obijciunt Iudæi: Hic enim Iesus Christus, dominus noster, Dei & Mariæ uirginis filius, ille uerus est Messias in lege & prophetis promissus, in quo omnis est plenitudo, per quem & Deo reconciliati sumus, factiq; hæredes uitæ eternæ. Ei gloria & imperium semper.

Quæ uerò sequuntur prædicunt & urbis & gentis De futura excidiū. Non quòd id protinus ipsam Christi mortem Iudæorum consequutū sit: sed quòd mors Christi potissima fuerit clade. causa deuastationis. Deniq; statim subiicitur. Ipsa uerò desolatio sic statuta est, ut simul ad belli finē fiat. Id est, Vrbs tum primū uastabitur & è fundamētis eruetur,

cum iam totum bellum ad urbem expugnandam fuerit translatum, subactis prius omnibus circumquaque regionibus, ut simul cum urbe excisa, finiatur etiam bellum. Quod quomodo completum sit, posteriori uersu producemus ex Iosepho. Nunc euangelica de urbis excidio, excidij ue causa, proferemus testimonia. In euangelio secundum Lucam, in hunc modum prædicit dominus: Siquidem & tu Hierusalem agnosceres, quid in ista diuina uindicta esses passura, nimirum iam omnibus in hoc incumberes uiribus, ut cum deo redires in concordiam, potissimum nunc, cum te proprio inuisit filio. Sed quid hæc? cum occæcata sis, & iræ diuinæ ultioniq; reseruata. Aderit enim tempus cum te inimici tui uallo circumdabunt, cingentq; & coangustabunt te undiq; & solo æquabunt te cum ciuibus tuis, imò ne lapidem quidem relinquent super lapidem: Propterea quòd non agnoueris tempus uisitationis tuæ. Et iterum Hierusalem que occidis prophetas & lapidas eos qui mittuntur ad te, quoties uolui congregare filios tuos, sicut ales nidum suum sub pennas, & noluisti. Ecce relinquetur domus uestra deserta. Dico autem quòd nõ uidebitis me, donec uenerit tempus cum dicetis: Benedictus qui uenit in nomine domini. Quibus non intellexit eam acclamationem, qua illi ingredienti acclamabant: Sed plane

remos

remouet atque reijcit Hierosolymitas, quasi diceret. Quandoquidē & meos & me perpetuo cōtemnitis, hinc etiā ego à uobis recedā, inq; tantas erumnas uos præcipitabo, ut quā libentiſſime succineretis ueluti gratulatoriū benedictus qui uenit in nomine domini. Si ſaltem aliquis ueniret à domino miſſus, ut uos colligeret. Præterea legimus in Iosepho & Eusebio calamitates Iudeorum mox ingruisse à morte Saluatoris. Nam miſerè afflixit eos Cuspius Fadus, adflixere quoq; alij Romanorum præſides, De quibus doctè & diligenter Iosephus ſcribit De bello Iudaico.

Iam ne ulla in uaticinio eſſet obſcuritas, Ducē unā Veſpaſianū cum exercitu, periphrasi quadā exprimit, per quos nus & Tiſta erant perficienda, periphrasi inquam haud temeraria: Sed ea, qua uaticinium refricaret Bileam in Numeris Moſeos: ille, poſt longa (inquit) tempora uenient Romani celerrime in triremibus de Italia, ſuperabuntque Aſianos ſiue Aſirios: deinde uaſtabunt etiam Hebræos, ultimo tandem & ipſi peribunt. Nam Veſpaſianus imperator cum filio Tito, gentem Iudaicam excidit, urbē diruit, templūq; cōuulſit, tanta celeritate, tāta itē ferotia & crudelitate: ut ea deuaſtatio nihilo fuerit mitior Iudeis, atq; Cathaclyſmus erat incredulo mundo. Quomō enim tunc nulla expeſtabant hominum ac habitationum reſidua ueſtigia:

DE HEBDOMADIS

sic intra biennium Iudæa sic uastabatur, ut habitata nunq̄ crederes. Id quod sequenti uersu copiosius exponetur.

Atq; in postrema ista hebdomada, testamentum cum multitudine sancitum, confirmabit, inque eius hebdomadis dimidio, abrogabit uictimam & oblationem. Sed ipsum locum uastabit ad internitionem usq; abominanda desolatio: Quæ tamen & ipsa certos sibi terminos habet præscriptos.

Exponit hoc uersu postremo luculentius & copiosius, quæ paucioribus perstrinxerat in proximo, Videlicet occidendum fore Christum & expugnandam excindendamq; urbem in una ista, hoc est, in postrema uel septuagesima hebdomada. Siquidem initio audivisti numerum totū consistere intra septuaginta hebdomades. Cum interea nos in istis quæ præcesserunt, non supputauerimus adhuc plures, quàm sexaginta nouem. Restat ergo hebdomada postrema, hoc est, supersunt adhuc anni septē, qui quomodo adimpleti sint, aut

sint, aut quid in eis contigerit, age uideamus.

Cœpit Christi Iesu principatus quindecimo Tiberij *Computa*
 Cæsaris anno. Mox enim atq; Ioannes baptisaret, *tio ultimæ*
 docebat etiam Christus: Quemadmodum testatur Io^h *hobdo:*
 annes in .3. cum iam natus esset annos, ut Lucas per-
 hibet, triginta. Prædicauit autem annos treis: quem-
 admodum constans est omnium confessio, & ipsa
 etiam euangelicæ historiæ fides confirmat. Numerat
 enim Ioannes tria paschata. Primum quô iam primo
 prædicationis anno absoluto, euentes & uedentes
 templo exturbauerit Ioannis secundo. Secundû, quô
 quinq; milia hominum pauerit in deserto, Ioannis 6.
 Et tertium quô pro humani generis salute Deo patri
 in ara crucis oblatus sit, ac satisfecerit omnibus in les-
 ge & prophetis de eo scriptis, subijciens, consummas-
 tum est, Ioan. 19. Falso itaque colligit Hireneus, qui
 existimat Christum quinquagesimum penè attigisse
 annum: nimirum Iudeorû delusus hyperocha, de qua
 Ioan: 8. Falso colligit & Tertulianus, q̄ sentit Chris-
 tum trigesimo ætatis suæ anno excessisse. Si enim Lu-
 cæ & Ioannis aquiescimus testimonio, iam trigesimo
 tandem & tertio anno occisus est. Præterea natus est
 Christus .42. anno imperij Augusti: hinc si computes
 oēs Augusti & Tiberij .18. annos, comperies triginta
 treis annos. Nam Octauius à nato Christo imperauit

DE HEBDOMADIS

annis quindecim. Ei successit Tiberius & regnavit usq; ad baptismum Christi annos quindecim. At tertio post baptismum anno, Christus cruci affixus expiravit. Idcirco recte computamus omnes vite Christi annos. xxxiiij.

De abrogando sacrificio,

Posteaq; uero in crucē adactus iam exhalasset spiritum, mox uelū templi, quod separabat sancta à reliqua parte templi, scissum est à summo usq; deorsum. Quà re altissimus subindicare uoluit, Mosaica iam esse disrupta, idest morte ac oblatione sanguinis dominici antiquatas, imò impletas esse Iudaicas umbras, sacrificia inquam & omnes ceremonias, adeoque finem impositam esse uniuerso sacerdotio: Quòd sanctissimus ille dei filius sese immaculatū deo semel obtulisset, manens sacerdos in perpetuum secundum ordinem Melchizedæ. Verissime ergo predixerat Daniel: Et in hebdomadis dimidio abrogabit uictimam & oblationem. Continet enim hebdomada (ut nunc sepe monuimus) annos septem. Incidit autem Christi passio in finem anni tertij, ac principium quarti: ergo & in dimidiatam hebdomadam. Tunc peccatorum remissionem per sanguinem Christi cōsequuti sumus: testamentum illud uidelicet nouum cuius alibi meminit Hieremias & Christus Matthei 26. Paulus item ad Heb: 8. & 9. Vbi etiā copiosiora legere licet: quomodo

Gellius in 3. cap. 14.

quomodo Christi morte testamentum confirmatum sit, abrogata quoque oblatio, penitusque aboleta sint omnia sacrificia. Sed post Christi resurrectionem & ascensionem ad caelos, Apostoli multo praeclarius quam haecenus, utpote spiritu sancto donati, praedicarunt Christum aduersus Iudaismum. In qua functione cum Stephanus diaconus non esset postremus, ab impijs occisus est, triennio serè à domini discessu completo. Et hoc quidem sic extincto, seuisima in alios Christum confitentibus, mota est persecutio, adeò ut plerique Christianorum à Iudaeis urbe sint exacti. Atque ita postrema quoque hebdomada adimpleta est, in qua per Christum imprimis, deinde per Apostolos cessauit sacrificium & oblatio: in corde autem piorum uerius, quam in impiorum templo. Quanquam sanguinarij iam non Deo amplius litarent, sed demoni. Et haecenus quomodo septuaginta hebdomadae sint impletae, primum septem & sexaginta duae, deinde uerò unica illa postrema.

Vbi uerò nunc sunt iactabundi illi Thrasones ac Stentores, imò tenebriones uerius, qui clamitant: Videte Christiani Lectores, an non diuinus propheta praedixerit fore, ut aboleatur sacrosanctum Missae sacrificium. Iudicate interim an non Zuingliana heresis pulchrè ista compleuerit? Pulchre sanè, si Dijs pla-

De sacrificio Missae.

DE HEBDOMADIS

et, & si missa est Iudaicum sacrificium. Certe iam scopum attigistis prophetæ. Verūtales estis turpissimī, ut quos nullius pœnitent mendatij, sic nullius etiam pudeat sacrilegij. Attamen hoc ipso, ultore Deo, dignas temeritatis pœnas pendistis. Siquidem quoties ista nostra occurrunt lepida commenta, non sine risu ista Crassi ingerere possum. Similes habent labra lactucas. Nihil enim deo gratiora sunt Missæ sacrificia, atq; olim erant & nunc quoq; sunt, Iudæorum libamina. Pergite ergo eos nobis, quibus ipsi percaestis, laqueos, porrigere.

**De exci-
dio gentis
& urbis.**

Iam uero ut pergamus, in ultima ista hebdomada, ad eò in se diuinam iram concitarunt Iudæi, ad eò urgebat item: innocentiū sanguis, ut inde à morte Christi, mox multis malis adflucti, tandem à Romanis penitus excisi sint. Id quod Daniel sequentibus sic prædixit futurum: Sed ipsum locum uastabit ad interitum usq; abominanda desolatio. Sic enim per Ephanoram redit ad id quod superiori uersu dixerat de excidio. Hic ergo ille locus est, ad quem nos remisit Christus in Euangelio, dicens: Cū ergo uideritis abominationem desolationis, de qua dictum est à Daniele propheta, stantem in loco sancto, & ubi non oportet, qui legit, legat. Quasi dicat, longa dissertatione non est opus, Danielem consulite, hunc diligenter legite, ubi de

ubi de abominanda differit desolatione, & uidebitis
 quæ uentura sint, & quando uentura sint. Vocauit
 autem Christus abominationem desolationis, per He-
 braismum quendam, abominandam uastationem, clas-
 dem diram, cruentasq; strages, & lugubria funera,
 deniq; diram totius belli fatiem, fragorem, flammam
 & ruinam. Hanc per prosopopœiam siue Ithopœiã
 stare dixit. Et locum adeòq; ipsum phanum nuncupa-
 uit sanctum augustum, & celebre. Et postremo per
 Mimesim, stantem ubi nõ oportet (Das sy vnbillich
 bedücker wirt/vñ billich nit sin sölte) adiecit ceu
 Epitafin. Nam ut olim de Solomonis præfagierat tem-
 plo, futurum ut, desiciente populo, domũ istam in sy-
 bilum daret & stuporem. Sic præsentibus & Christus
 & Propheta horrendam præfagiunt deuastationem,
 qua uidelicet dominus, tantam urbem, in qua tanta
 fecerat miracula, item tam numerosum populũ, quem
 tam tenerè dilexerat, dederit in tantam calamitatem
 & in tam inexpectatum præcipitiũ. Et sanè templo-
 rum ædificia, imprimis uero Hierosolymitani templi
 nomen, apud omnes penè gentes sacrosanctum erat:
 Hoc itaq; terribilius & incredibilius erat, & hoc ua-
 stationi debere obnoxium esse: neq; uero uulgari de-
 uastationi, sed abominandæ, & quæ carebat exem-
 plo. Nos enim πανολεθρία uertimus, hoc est, inter-

nitionem, quod Hebræus pluratiuo numero & per
 incrementum quoddam dixit אֲבִיּוֹנוֹת abominatis
 nes desolationis: sensum uimirum è sensu. Hæc autem
 omnia & urbis & gentis aggrauant excidiũ. Quare
 non immerito Christus dixit: Væ autem pregnantis
 bus & lactantibus in illis diebus. Erit enim adfluctio
 magna in terra Iudæ & ira in populo hoc, adeo ut si-
 milis nõ fuerit, neq; deploratio ulla futura sit, ab ipso
 orbe condito, ad hoc tẽpus usq;. His uerò pulchre con-
 sonant Iosephi uerba in. 7. de bello Iudaico, cap. 18.
 Caesar iubet totã iam funditus urbẽ, unã cũ ipso etiam
 tẽplo, erucere, relictis quidẽ turribus, quæ præter alias
 eminebãt Phaselo Hippico & Mariamne, muriq; tau-
 to, quanto ciuitatẽ ab Occidente cingebant, id quidẽ
 ut esset castrũ illis custodiæ causa relinquẽdis. Turres
 aut ut posteris indicarent quantã ciuitatem quã muc
 munitissimã, Romanorũ uirtus obtinisset. Aliũ uerò
 totũ ambitũ ciuitatis ita cõplanauere diruentes, ut qui
 ad eã accessissent, habitatã aliquando uix esse crede-
 rët. Quæ sanẽ pulchre (ut uides) cõsentiũt cũ his pro-
 phetæ uerbis, et illa Christi ὁ οὐρανὸς ἔσθλη: Nõ relinquent
 in te lapidẽ super lapidẽ. Huc plurimũ faciũt etiã ista,
 quæ ad hunc modũ in 4. historiarũ li. Eusebij legimus,
 Iudæi. 18. principatus Helij Hadriani anno ab omni
 regione finitima Hierosolymis penitus arcebantur:
 cum

cū sanctione diuinæ legis, tū maxime cōstitutionibus et decretis Hadriani: ita ut ne de excelso quidē prospectu eminus eis, saltē paternū solū prophanis obtutibus liceret inspicere. Ariston Pellæus Historiographus eadē sic prosequitur. Ita factū est ut ciuitas post interitū Iudaicæ gentis, incolis mox in eā peregrinæ nationis confluentibus, permutatis ciuibus, etiā ipsa Helia appellaretur ex cognomēto imperatoris Helij Hadriani, & ut in Romanorum ius conuersa, ritū pariter mutaret & nomen, & c. Vide ergo amice Lector quanta sit diuina uindicta; ut ille in eos seuiat, qui bonitate dei contempta, aspernantur poenentiā. Equidem mea sententia uidetur Hierosolyma omnium sæculorum esse exemplar, in quo ceu in speculo & in expressa uidemus imagine bonitatem dei & iram. Bonitatem quidē erga eos qui in testamento suo persistunt. Et iram qua in eos fertur, qui bonitate cōtemppta aut ab eo deficiunt, aut ueritati cum perfidia resistunt. Caueamus igitur, nam ista quidem nostri causa conscripta sunt.

In fine uaticinatur reliquias Israël fore saluandas. Proinde idē hic adferitur quod & à Paulo profertur de conuersione Israël ad Dominum, Rom. 11. Deniq; & apud Lucam ab ipso Christo sic adumbratur. Et Iudæi captiui ducentur in omnes Gentes, ipsaq;

Reliquiæ
Israël sal
uandæ.

DE HEBDOMADIS

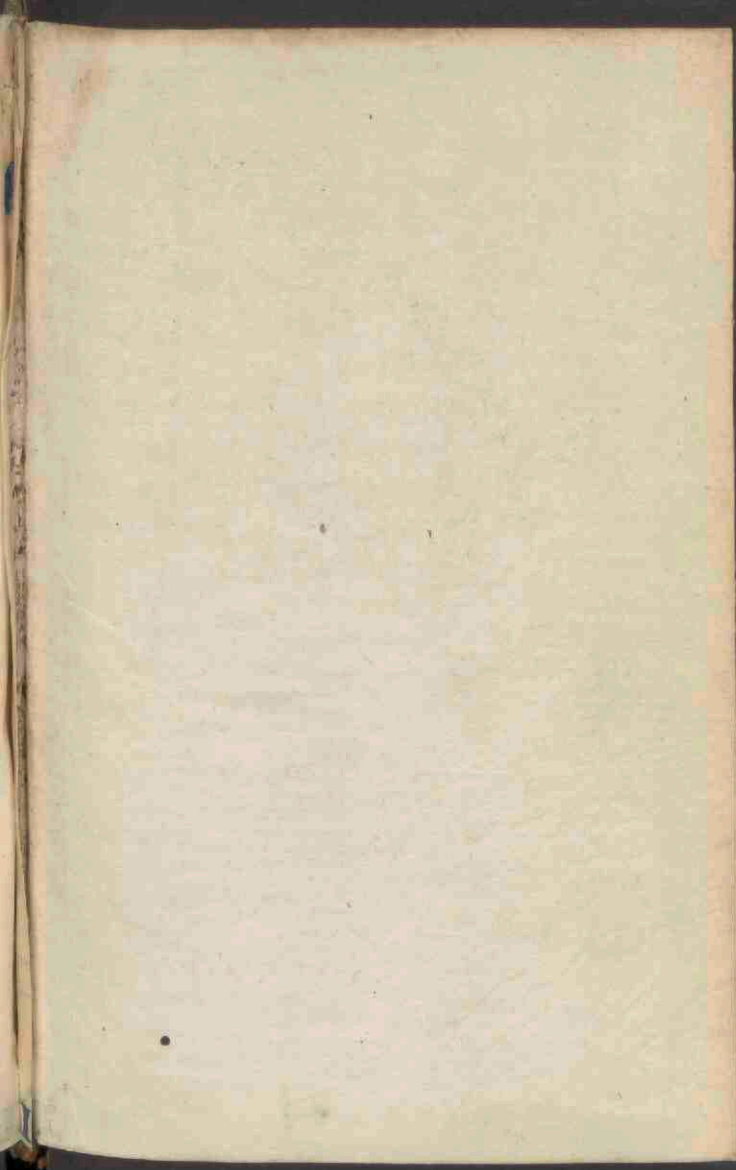
Ad Iudæos. Hierusalem calcabitur à Gentibus, donec impleantur tempora Gentium. Iam uerò ut hactenus Messia omnia fuere spiritualia: sic posteris nulla carnalia speranda erunt. Nunc itaq; ô Iudæi conuertimini ad Deum patrum uestrorum et ad expectatum illud semen. Iesum Christum. Videtis enim ipsi, nisi ipsa cœcitate malitis esse cœciores, uobis non esse ullum aliud regnum, nullum alium ducem, regem & Messiam expectandum, nisi eum, qui iam ante mille quingentos penè annos in hunc mundum uenit, Iesus Christus, qui pro omnium salute cruci adfixus est: In hunc credite nobiscum & uiuite. Quòd si agnitam contempseritis ueritatem, accusabit ipse uos Moses, cui fiditis, cui & nomina dedistis. Hic enim ille noster *κωρυφαίος*, de hoc nostro domino Iesu Christo sic uaticinatus est. Prophetam suscitabit uobis dominus Deus uester, de fratribus uestris mei similem, audietis eum iuxta omnia quæ fuerit uobis loquutus. Futurum est autem ut omnis anima quæ non audierit prophetam illum exterminetur è populo. Non audierunt autem Hierosolymitani, proinde excisi sunt. Certo igitur etiam uos simul peribitis, nisi Christo Iesu fidatis. Et hactenus de uaticinio & hebdomadis Danielis, de Messia quoq; de Iudæorū regno, urbe & populo, deq; restitutione & excidio.

Ista uerò omnia protulimus sine præiudicio, huc unice spectâtes, ut quàm simplicissime ea traderemus, quæ ueræ pietatis sunt. Proinde si nūc didicistis Iesum illum dei & Mariæ uirginis filium, uerum ac à prophetis pollicitum esse Messiam, strenue satis laboratum putabo, quid enim æque necessarium, quid perinde à misero requiritur mortaliū genere, atq; agnitio dulcissimi domini nostri Iesu Christi? qui usq; adeo dilexit improbum & ingratum genus humanum, ut è cælorum regia, in uirginis delapsus uterum, ac uera carnis trabea uestitus, tandem pro peccatis nostris cruci suffixus est, mortuus quoque ut uitam nobis sua innocenti morte reduceret: ac uiuificare resurrectione confirmaret. Pro quibus illi laus gloria & gratiarū actio semper.

7307 2

ARITHMETIC

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

100

100

... quocumque in iudicio...
... et in omni...
... et in omni...
... et in omni...

S

... et in omni...
... et in omni...

... et in omni...
... et in omni...

... et in omni...
... et in omni...

... et in omni...
... et in omni...

... et in omni...
... et in omni...

D

101

... et in omni...
... et in omni...

... et in omni...
... et in omni...

... et in omni...
... et in omni...

... et in omni...
... et in omni...

... et in omni...
... et in omni...

... et in omni...
... et in omni...

... et in omni...
... et in omni...

... et in omni...
... et in omni...

902-5

— b —

